

Autorka	Halina Auderska
Tytuł	<i>Dopóki żyjemy</i>
Wydawnictwo	Centralny Dom Twórczości Ludowej (Seria Biblioteka Repertuarowa)
Miejsce i rok wydania	Warszawa 1956
Gatunek	dramat wojenny
Słowa kluczowe	człowieczeństwo, godność, hitleryzm, nadzieja, ojczyzna, Powstanie Warszawskie, przemoc, wojna
Wątki obyczajowe	[brak]
Realizacje	[brak informacji]

Osoby: Agata Grabowa, Ewa i Jerzy Juratowie, Profesor (ojciec Jerzego), Dorotka, Gwarek, Mira, Szewc, Kupcowa, Sturmführer Wortman, Untersturmführer Nadler, Kreis, Wabe i in.

Czas akcji: październik 1944 r. (od dnia kapitulacji powstańców);

Miejsce akcji: warszawska piwnica (Akt I), obóz pracy Wilhelmshagen pod Berlinem (Akt II i III);

Uwagi: Trzy akty, akt II podzielony na dwie odsłony; szczegółowe didaskalia dot. organizacji przestrzeni scenicznej; wydanie wzbogacone o *Uwagi inscenizacyjne* Tadeusza Aleksandrowicza i projekty scenografii; Agata Grabowa z Woli, poniekąd główna bohaterka, najbardziej żywotna, zdeterminowana, waleczna, przemyślna etc..

Akt I

Przed podniesieniem kurtyny Agata Grabowa zrywa hitlerowską flagę i zawiesza biało-czerwoną.

W piwnicznej sieni, gdzie krzyżują się podziemne korytarze Warszawy, siedzą Agata Grabowa i Kobieta z Hożej z niemowlęciem. Przez piwnicę przechodzą różne postaci, m.in. wyczerpana Sanitariuszka, oszalała ze strachu kobiety, ludzie transportujący prowiant. „Na górze” trwa kopanie studni pod kierownictwem komendanta Jerzego. Z niewiadomych przyczyn Niemcy tego dnia nie bombardują, nikt też nie strzela na ulicach. Profesor jest złamany wojną, zwłaszcza utratą córki w Powstaniu. Ewa, żona Jerzego pomaga w szpitalu przy rannych. Jerzy wypuszcza na wolność niemieckiego jeńca, Nadlera. Kupcowa martwi się tylko o swój dobytek, częściowo zarobiony na handlu z Niemcami.

Ewa i Jerzy spotykają się w piwnicy, okazują sobie wzajemną troskę i miłość. Jerzy prosi Grabową o pilnowanie porządku w piwnicy i wskazywanie drogi trafiającym do niej ludziom. Bierze do pomocy w kopaniu studni Ślązaka Gwarka. Przychodzi Żydówka Mira, która ostatnie dwa lata ukrywała się zamurowana w alkowie, a także Staruszka z niespokrewnioną z nią Dorotką, dziewczynką wykradzioną z zamojskiego transportu.

Budynek zaczyna się palić, sypią się też piwniczne korytarze – Staruszka ginie, ale Jerzemu udaje się uratować Dorotkę. Okazuje się, że podpisano kapitulację i wszyscy muszą opuścić miasto. W tej sytuacji jedynie Grabowa zachowuje nadzieję i zdrowy rozsądek. Błyskawicznie organizuje grupę: Gwarek zostaje jej „mężem”, Dorotka – „córka” Ewy i Jerzego, Mira – „przyjaciółką” rodziny. Niemiecki żołnierz wygania całą grupę z piwnicy.

Akt II

Kreis ustala z Wortmanem transport ludzi do pracy w fabryce. Narzeka na więźniów z Generalnej Gubernii, nazywa ich „wybrakowanym towarem”. Rozdziela dwie siostry. Wortman łamie Szewca, grożąc mu Auschwitz – obiecuje więźniowi dwa dni zwłoki za każdą wydaną Żydówkę lub cztery dni za wskazanie partyzanta, żołnierza etc. Nadler próbuje

przekonać Wortmana, że nie wszyscy warszawiacy są tak słabi jak Szewc. Przyznaje się też Wortmanowi, że nie zamierza już wracać na front.

Do baraku wchodzi grupa z piwnicy. Nadler jest zaskoczony widokiem Jerzego. Wortman w toku przesłuchania odkrywa, że Dorotka nie jest córką Juratów. Chce odebrać im dziecko i wychować je na Niemkę. Ewa musi wybierać: albo odda Wortmanowi Dorotkę (która staje się symbolem nadziei na odrodzenie ojczyzny), albo Jerzy zostanie odesłany do Auschwitz. Wortman każe Szewcowi dołączyć na noc do grupy.

Grabowa długo rozmawia z Szewcem, widzi w nim dobrego i uczciwego człowieka, potencjalnego męża. Ewa i Profesor zastanawiają się, jaką decyzję podjąć. Zgodnie z zawartym wcześniej układem Wortman przepytuje Szewca, który jednak upiera się, że nic nie wie. Ewa odmawia dokonania wyboru, nie chce brać udział w okrutnej „grze” Wortmana.

Akt III

Nadler namawia przełożonego, aby wysłał całą grupę do Auschwitz, ale Wortman, gorliwy wyznawca hitleryzmu, chce udowodnić ich niższość względem własnego narodu „nadmudzi”. Aranżuje więc konfrontację Ewy i Jerzego, podczas której, kłamie Jerzemu, że Ewa wybrała dziecko. Nadler wyprowadza z baraku Jerzego, aby Wortman mógł ponownie przekonywać coraz bardziej roztrzęsioną Ewę do podjęcia decyzji.

Słysząc strzały za oknem – Nadler zabija Jerzego, a następnie tłumaczy Wortmanowi, że Polak próbował uciec, jednak przełożony mu nie dowierza i przesłuchuje warszawską grupę. Dowiaduje się od oburzonego Gwarka, jak Jerzy uwolnił w Warszawie Nadlera, który wówczas przedstawiał się jako prosty żołnierz z Wehrmachtu, a nie oficer SS, i wypierał się faszyzmu. Wortman jest głęboko rozczarowany postawą Nadlera, swojego wychowanka. Nadler przyznaje, że zachowanie własnego życia stało się dla niego priorytetem. Wortman odsyła całą grupę do Warszawy, a sam postanawia wyjechać na front.

Oprac. Agata Łuksza